

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben kézhez hordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

A vallás- és közoktatásügyi tárcza.

(—a.) Teljes négy hónapi tanácskozás után eljutott valahára a képviselőház a második nagy tárcza, a vallás- és közoktatásügyi tárcza költségvetésének tárgyalásához.

Az utóbbi évek vallási küzdelmének behatása alatt az egész költségvetési vita a vallásügyi tárczára összpontosult. De különben is régi hagyományos szokás a magyar parlamentben, hogy a leghosszabb és legszenvedélyesebb vita a vallás- és közoktatásügyi tárcza költségvetésénél fejlődik ki.

Nem azért ám, mert a vallási- és közoktatásügyi ügyek legfontosabbak lévén a nemzet életére legjobban igénybe veszik a törvényhozók munkálkodását. Nem; egészen más oka van nálunk ezen eredményekben nem éppen örvendetes jelenségnek.

Egyszerű magyarázata ennek az a körülmény, hogy nálunk mindenki ért a vallási és a közoktatási ügyekhez. Legalább mindenki azt gondolja magáról.

Aki lerázta magáról az iskola porát, az szegyennek tartaná kezébe venni valami vallási kérdéssel tárgyaló könyvet. Nálunk a theologiai irodalomnak csak papok az olvasói. Pedig — különösen az utóbbi időkben — hazai theologiai iro-

dalmunk olyan műveket produkált, amelyek bátran megállják helyüket a külföldi irodalom hasonló termékei mellett is. — Amit a középiskolai sovány kézikönyvek-ből tanultak valaha világi katolikusaink, azt is rég elfelejtették. Talán a »Hiszek-eget sem tudják. A szentírásról csak-hogy éppen hallottak valamit. Hanem azért a legutolsó kezdő riportter is vakmerően ítél a vallási kérdésekben; nem haboz »véleményt nyilvánítani« akár a római pápával szemben is.

Éppen így vagyunk a közoktatási ügy-gyel. Akárhány van a szereplő egyének közül, aki a maturáig sem vitte. A neveléstudományba bele sem szagolt. De azért minden tartózkodás nélkül pálczát tör felső oktatásügyünk rendszere felett és nem habozik elítélni olyan paedagogusokat, akik életük jávát az iskola poros levegőjében töltötték el.

Be kell vallanunk, más okok is közreműködnek abban, hogy nálunk mindenki kompetensnek érzi magát hozzászólni vallás- és közoktatásügyünk állapotához. Mindenki érzi, hogy e téren igen sok a tenni való, — csak éppen azok nem, akik arra a leghivatottabbak volnának. Vagy nem találják oly égetően sürgőseknek a megoldásra váró kérdéseket, — vagy túlságosan óvatosak, nehogy elmérgesítsék a bajokat. Így azután az arra legkevésbé

hivatottak viszik a vezérszerepet; a közvélemény piaczára dobják a még eléggé ki nem forrt, meg nem ért dolgokat.

A kultuszvitát nálunk nem az oktatás és nevelésügyi dolgok, hanem a vallási kérdések szokták dominálni. Előbb az egyházpolitika: elkeresztelés, polgári házasság, vallásszabadság, később pedig a kongrua és az autonomia.

Pedig a két utóbbihoz a parlamentnek édes-kevés köze van. Legfeljebb annyi, hogy ha a katolikusok elhatározták már, hogy milyen autonómiát óhajtanak és ahhoz a püspöki kar és a legfőbb kegyur is hozzájárult, akkor azt törvénybe iktassák. Vajjon a protestánsokra a parlament oktroyálta-e autonómiájuknak a formáját is? Gondolkozzanak csak felette az illetők: méltányos, jogos, igazságos dolog lenne-e, ha a Kolozsvári Kiss Istvánok és Mezei Ernők szólnának bele a katolikusok autonómiájába? Elég bajunk van a »jó katolikusok«-kal is; nincs kedvünk és hajlandóságunk ok nélkül szaporítani bajainkat.

Az immár törvényileg is felekezetlen államnak nincs e kérdésben más teendője, mint törvénybe ígátatni a katolikusok által meghatározandó autonomikus formát, biztosítani annak jogait és kiadni a kath. jellegű alapítványokat.

A kongruához még kevesebb köze

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A szilágysomlyai Magura.

Láttam a szepességi Magurát. Magyarországon egyik legzordonabb hegyvidéke az. Ott terül el a magas Tátrától, — hazánk ezen jégkoloszsuszaitól, — éjszakkaletre. Félre esik a világtól. — Az egész roppant hegység, vadon, kietlen fensikok láncolata, miken délnyugatról a magas Kárpátok fagyasztó légáramlata, éjszokról az orosz, sarmát síkság legpogányabb szele uralkodik. Láttam ez elhagyott, zordon hegység lakóit is, amint roppant hegyereszlekeikből alászállnak élelem vagy munka végett a szepesség lakottabb tájai felé: ép oly szótlanok és mogorvák, ép oly hidegek és zordok, mint hegyeik. — Az ember fagyást, borzadást érez közelükben.

Ah! ismerem én egy más Magurát is. Magas ez is, hideg és büszke ez is; de csak azokhoz a szelid, nyárinapsütötte halmokhoz képest, mik körülte, mik előtte a Szilágyság kedves földjét oly igézően beszegik, tarkán-barkán benépesítik. —

Szállj lelkem, szállj az emlékezés tündér szárnyain . . .

Ime itt vagyunk!

A mező és erdőborított hegyek közül királyként emelkedik ki a szilágysomlyai Magura hármaskupja, köztük a hegy koronája a »Kesylyüs.« Magas, fátýolozott orma, sötétebb, mélyebb kékséget ad az égboltnak s viszont az elmondhatatlan tisztaságu ég még árnyaltabbá,

még méltóságosabbá varázsolja a pompás csusokot.

Van palástja is e királyi hegynek, palástja oh mi bámulatos, oh mi szép! — Prémjét — a hegy vállai körül — pompás tölgy erdők, sötétzöld fényes lombu bükkösök alkotják; honnan aztán tömött, hús cserjések, himes, végtelen mezők alakjában tovább hullámszik alá, elfedi vele kristálytisza hegyi csurgókban megfűrésztött lábait, ráteríti az aljhegyekre, az egész mindenséget, a beláthatlan messzeséget is uráló halmokra, a gyémánttündöklésű napfényben fűrésztött egész végzetetlen, tude tájra . . .

Csak aztán ne volna ennek a fényes képek olyan sötét háttere; a ragyogó külsőnek olyan gyógyíthatatlan sebé! —

Voltak e királynak kincsei is, — voltak! — most koldus.

A déli és délkeleti oldalakon, hová a nap forró tüze hull, szőlők zöldeltek egykor; ezek voltak fejedelmi öltönyének legföltettebb, legdrágább ékei. Ezeket érő kincsek akkor, — most bus temető, hol avar siskát* hajtogat a síró fuvalom.

Áldott, vén Magura, ismerlek! — Szívesen viselnéd te szépséged gyászos hiányait; csak ott mélyen alant, a lábaidnál összebujt házacskából is ki ne költözött volna a boldogság anyaga. — Mily lázas munkával, mily édes reménynyel dolgozott e nép, míg befonta — egészen és mindenütt — tisztos halántékidat a nemes borág lengő karjaival: művelt oázisok a hegyvidék vadregényességei közt. Te büszkén

* magas, kemény hegyi fű.

viselted az emberi szorgalom e remek műveit, viszonzásul elfogadtad a nap leghőbb sugarait, s tüzet, lángot öntöttél az ember nagy öröme a kisajtott nedübe. — — —

Most tompa, kétségbeesett csend uralg ott fenn a hegyi tájakon. Állandó lakást vett a pusztulás szelleme, fekete szárnya ott borong a völgyek mélyeiben, az erdők sötét árnyaiban.

Busmagányba száműzetett a Magura.

Hanem — mintha a sors gunyja volna — éjjeleit mégis megzavarják. Megzavarják a kincskeresők. Itt egy rendes társulat. A néhány év előtti országúri lelet, mely pedig nem az emberi keresés, hanem a pusztulás véletlen eredménye volt, új lángra lobbantotta ez emberek szenvedélyét. Éles csákányaik útése messze behallik az éjbe, fényes szerszámaik villanását szerte hordozza a holdvilág. — Mennyi fájdalom okoznak ezek az agg Magurának! Nem az fáj neki, hogy kiméltlenül felszaggatják megtépik köntösét, hanem fáj neki az, hogy vannak fia, kik váltig üzik ily hóbort lidérczeit. Hiszem, hogy ki is tagadja őket: a pusztulás ama vészes nemtőjének szolgálói e bus, éji lovagok.

Szerencsére, vannak a Magurának más alattvalói is. Ott terül el lábai előtt egy festői, szép város. Lakói az ország egyik legrokonszenvesebb, legkedélyesebb népe. Szép templomai, gymnasiuma, számos iskolái, különféle hivatalai, vasutja, gőzfürdője stb. tanusítja, hogy ott a civilizatio magvai termékeny talajba hullanak. Alig van város, melyben a lakosság oly nagy százalékát képeznék az intelligens elem. Refugiuma a nyugalmazott tisztviselőknek. Tár-

A II. Magyar Osztály-Sorsjáték

sorsjegyei kaphatók a
Biharmegyei Takarékpénztárnál.

23 2-0

GERMÁN TERÉZ

okl. szülésznök.

Lakását február hó 1-én

Áldás-utca, Guttman-házba

helyezte át.

Bemenet

a fő-utcáról is!

20 3-3

16 3-4

Lapunk számára hirdetések felvételnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáca-utca 3. szám.

MŰVEK,
FOLYÓIRATOK,
HIRLAPOK,
FONALZATOK,
GAZDASÁGI
NYOMTATVÁNYOK,
EGYHÁZI,
KÖZSÉGI
ÉS EGYÉB
HIVATALOS
NYOMTATVÁNYOK,
KÖRLEVELEK,
LEVÉLBORITÉKOK,

ELVALLAL ÉS KÉSZIT:
IZLÉSES KIVITELBEN

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Videki megrendések gyorsan és pontosan eszközöltekn.

LEVÉLFEJEK,
SZÁMLÁK,
FALRAGASZOK,
BÁLI MEGHÍVÓK,
TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,
NAPTÁRAK,
PALACZKFELIRATOK,
NÉVJEGYEK,
GYÁSZLAPOK,
STB., A
NYOMDAI SZAKBA
VÁGÓ
NYOMTATVÁNYOK
KÉSZÍTÉSE.

PAPIR- és IRODASZEREK

* * * * * raktára. * * * * *

Kitünő minőségű, czégünkkel ellátott aczéltollak.

van a parlamentnek. Ha arra kerrül a dolog, hogy ki kell hát egészíteni a magyar papság kongruáját, úgy sem nyul zsebébe a felekezetek iránt oly bőkezű magyar állam. A magyar papság sem fogadna el olyan segítyt mely őt a kormány szolgájává és lekötelezettjévé tenné.

Mindezek daczára megvagyunk győződve, hogy a most meginduló vitát is ezek a kérdések fogják dominálni. Talán kifejezést fog találni a revizionális törekvés is. Talán tiltakozni fog néhány képviselő a katolikusok jogainak megsértése miatt is. A kath. jellegű egyetemi alapoknak a költségvetésbe való fölvétele, a kassai jogakadémia államosítása, a Ferencz-József internátus stb stb. mind kiáltó megsértése a katolikusok jogainak.

A közoktatásügy mizériái nem sok honatyát bírnak panaszra, — pedig (tanu reá a miniszteri jelentés!) lenne ok bőven.

A legujabb botrány a muzeumi képvisérlés ügye, éppen kapóra jön a kultusz-budget tárgyalására. Ez élénkíteni fogja a már lankadtá vált tárgyalásokat.

Csak attól félünk, hogy nagyon süriően jönnek ezek a panamák. A belügyi tárczára jött a viczinális vasut, a vallásügyire a muzeumi képtár. Csak nem jut minden tárczára egy?!

Millenniumi botrányok.

A Miklós-affér úgy látszik, csak bevezetése volt egy nagyobb botrány-sorozatnak, amelynek az a rendeltetése, hogy nagy emberek tragikus bukásával mutassa meg az országnak, mennyire súlyedt a millennium esztendejében a köztisztesség.

Az apró-cseprő botrányok eddig is napi-

sadalmi élete élénk, pezsgő, változatos. Talán onnan, a mohos, századok vihara által megfeketült várromokból, csonka tornyokból — mik Sz.-Somlyó egyik történelmi érdekességét képezik — most is szertesugárzik a Báthoryak nagy lelke, gazdag szelleme, vallásossága, honszeretete, vitéztsége, nemes erényei! — Szilágy-Somlyón él most is Báthory István, — él a lakosok szívében.

Hanem nagy mester ez a Magura; amintha a fényes, modern civilisatió mellett, ezredekkel ezelőtt letűnt korok fátyolát akarná fellebbenteni: a sziklaoldalaiban barlanglakókat (trogloditák) rejteget. Egy egész kis utczarészlet van itt ilyen. Ők igazán a Magura szívében laknak.

Szemben e nagyszerű hegygyel, tul e kies városban, sorakoznak a fiókdombok, aljhegyek, mik századok óta példás fiui hűséggel hódolnak, a néma bámulat adóját mutatják be a tájegyekig magasló urának.

S a vén Magura úgy örül, hogy gyermekei, e sziklás, gyönyörű halmok megmoshatják lábaikat a Kraszna fűrgé habjaiban; s ők, mintha megérténék az öreg szívélyes biztatását, botrányos pajkosságot üznek a sikamló, menekülő hullámokkal.

Esküdt ellenségei a Kraszna nyugalmának.

Alig lép az békében nehányat, egyszerre seregesen felütik hamis zátonyfejeiket, mire a víz nyugtalanul csapdosva keres közöttük utat, — majd egyet gondolnak, s úgy összeszorítják sziklakarjaikkal két meredek fal közzé, hogy a szegény folyó tajtékos habba zuzza magát e szűk sikátorban, — s mikor a víz ezen kinlódásán már jól kimulatták volna magukat,

renden voltak a napiujságok hasábjain, de most egyszerre olyan tekintélyes neveket hurczolnak meg, s ezeknek a tekintélyes neveknek a tulajdonosai olyan sietve menekülnek a közvélemény ítétele elől, hogy megdöbben az ember a közérkölcsök illetén hanyatlásán.

A legujabb áldozatok: egy igen nagynevű ember, az országos képtár igazgatója, — egy alispán, — és egy tankerületi főigazgató. A három közül egyet elcsaptak, egyet beszállítottak az örültek házába, egy pedig agyonlötte magát. Tehát több, mint valószínű, hogy a vád, amelyet e három igen kiváló társadalmi poziciót elfoglaló ember ellen emeltek, éppen nem volt alaptalan.

A három eset igen tanulságos. Pulszky Károlyt kinevezték az országos képtár igazgatójává, az apja érdemeiért, minden képzettség vagy diploma nélkül. Óriási fizetést adtak neki, hogy úgy élhessen, mint egy fejedelem, akkor, amikor a magyar művészek (színészek, festők és szobrászok) nyolczvan százalékát csak egyetlen lépés választja el a nomortól. A kormány nagylelkűen odaadott Pulszky Károlynak egyszerre több, mint egy negyedmilliót, hogy műtárgyakat vásároljon. Pulszky zsebreavágta a pénzt, s elment Olaszországba, ahol kicsapongó és fényűző életmódjával csakhamar tuladott a pénz egy részén, a maradékon pedig értéktelen »mütárgyakat« vásárolt.

A mai kormánynak igen szerencsétlen keze van a művészeti dolgokban, — a legfontosabb pozíciókra szakértelem nélkül szükölködő embereket állit, akiket mesésen fizet, azzal akarva mutatni, hogy mennyit áldoz a művészetekért.

Az ősszel történt az a szégyenletes dolog, hogy a muzeum egy »antik« szobrot vásárolt. Egyik igen kitűnő tudósunk az akadémia közlönyébe valóságos himnuszokat irt róla, s nagy tudományos apparátussal bizonyította a drága Vénus-szobor műbeesét és értékét. Pár hét mulva valami német professzor járt Budapesten, aki bebizonyította a tudós magyar kollégájának, hogy az a szobor olyan közönséges hamisítvány, amelyet csak egy nagyon gyenge tehetségű vagy gyenge tudományu diák-ember

egyszer csak azt a hallatlan tréfát eszelik ki, hogy a habtestű játszótárs elől minden talajt elszednek. Az tehát — erre nem lévén elkészülve — hanyathomlok, hengerbuczkázva zuhan alá a mélybe s csak odalenn veszi észre, hogy mily injuria esett meg vele: de ki is tör ott aztán a képtelen veszekedés méltatlankodás, kiabálás, sustorgás . . . s mikor valahogy rendbeszedte volna tépett fodrait, elszéledt hullámai, akkor az így felbosszantott viznek elbekekerülnek, keresztben elállják az utat s lesik, hogy már most mi fog történni.

S én nem tudom, mi is lenne igazán, ha a víz is oly merev, hajtatlanul erőszakos lenne mint ezek a képmutató sziklák, melyek most hátukat fordítva nevetik annak nyögését, kínos vergődését.

Ennyi bosszantást azonban a világ legjámborabb, legsimulékonyabb eleme sem hagyhat torlatlanul.

Ki is tölti boszuját minden tavasszal; nem ugyan az ellenséges partokon, hanem, — s ez a vizek egészen sajátlagos logikáját sejteti — az ott táborozó cigányokon. Sz.-Somlyón ugyanis minden valamirevaló tavaszon Fáraó utódjait alaposan kiönti a Kraszna. — Hanem ebben is jóságá vezérli. Nyilván tudott okokból az ily elemi katasztrófa ennek a népnek okoz legkevésbé kárt; sőt ők azok, kik hullámsirjaikból kikelve leghamarább lengetik, régi dicsőségben, a boldog megújulás zászlóját! — Melesleg legyen mondva: ez éppen nem bizonyít a cigány-élet philosophia tökkelütöttsége mellett. Amint látjuk a legválságosabb esetben sem hagyja őket, — cserben. Nem járja tehát aziránt oly kicsinyléssel vagy tán még megvetéssel vi-

ismerhet félre. A szobrot aztán kidobták, — hanem a nagynevű »tudós« műkritikája ott maradt a kinyomatott akadémiai kiadványok között.

Pulszky Károly is ilyen, vagy még ilyen »műértő« sem volt, — természetes tehát, hogy őt szemelték ki, hogy segítsen a magyar képzőművészet sorsán.

A másik bukott nagyság — egy alispán, akinek a szerepléséről az adatok még hiányoznak. Vagy megérdemelte az elbocsátást, vagy nem, — mindkét esetben botrányos a bukása. Hogy itt ki képviseli a korrupciót; ő ezt vagy azok, akik őt felfüggesztették, azt még nem tudjuk, — de nagyon botrányos, hogy az egész megyei tisztikar egyhangulag követelte, hogy 24 óra alatt függeszszék fel az alispánt, mert tovább nem működhetnek vele együtt.

A harmadik áldozat egy tankerületi főigazgató, aki a — hivatalszolgájától vett föl kölcsönöket. A hivatalszolga egyszer idegen pénzből adott kölcsönt, amelyet nem kapván vissza a főigazgatótól: agyonlötte magát, mert félt, hogy letartóztatják a sikkasztás miatt. A törvénszék csak tegnap járt végére a dolognak, s az eredmény: a főigazgató föbe lötte magát.

Ime egy nap történetéből három epizod, három dokumentum arra nézve, hogy milyen emberek intézhetik a millennium esztendejében Magyarországon a képző művészetek, a közigazgatás és a tanügyi adminisztráció sorsát.

Távirati rovatunkban említettük tegnap, hogy Pulszky Károly az Országos Képtár igazgatója megörült.

A magyar orvosi kar elismert kitűnőségei konstatalták, hogy különben is gyöngé szervezetét a paralízis progressziva, a terjedő agylágyulás rombolja, amelynek sem enyhítő, sem gyógyító orvossága nincsen.

Ma éjszaka még ott marad a szerencsétlen beteg az Akadémia palotájában, ahol igazgatói lakása van, de holnap reggel már eltemetik az élőhalottak sírjába, odakünn a Lipótmezőn.

A szomorú eset nagy szenzáció volt a fővárosban, s ma már részleteit is beszélik országsherte.

A képviselőházban és a politikai klubokban hetek óta emlegették, hogy Pulszky Károly

seltetni. (Pedig csak valljuk be, hogy ez általában úgy van).

S most, vessünk egy bucsupillantást, megismert barátunkra, a szilágy-somlyói Magurára.

Feledhetlen látványnak lehetünk tanui, ha felhatolunk a hegy ormára: amint egyenként eltörpülnek, ellapulnak utközben az előhegyek; amint látkörünk aszerént tágul, érzetünk ép úgy magasztosul, ahogy közeledünk a csucok büszke élei felé; amint felérve, egész közel jönnek, dicsően, gyönyörűen emelkednek a magasba a Réz és Meszes heglánczok roppant falazatai; amint megvillannak a legmesszebb láthatár szélén a havas óriások fehér, tündöklő tetői, . . . de a ki Szilágy-Somlyó elragadóan szép fekvését — amit az a hegy alatt nyugszik — látni akarja, annak fel kell lépnie valamely aljhegyre: a »Szent Hegyre« vagy főleg az »Eperjes mál-ra«.

Itt láthatjuk aztán: mért van e városnak oly bámulatos szép fekvése. A hegy magából a városból nő ki s azután hirtelen, mint egy meredek fal tör a magasba. A város a hegy lábain ül. — A legkritkább esetben láthatni csak ily roppant meredek, nagy tömegű, rendkívül meglepő hegybástyát; s ha látunk is ilyet, nincs, főleg ily közel nincs alatta nagyobb szerű város. Szilágy-Somlyónak két igen hosszú utczája már magán a Magura első lépcsőin épült s az egész város, csinos házaival, utczáival, sudar tornyai-val, odamenekült közvetlen a hegy alá.

Olyan aztán ez óriás hegy alatt, mint egy szendergő kis gyermek, mely felett egy ünnepléses, egy mérhetetlen hatalmasság virraszt.

Mártonfalvi.

még nem számolt le azokról a nagy összegekről, amelyeket a kormány a Szépművészeti Múzeumnak szánt műkincsek megváltása végett a kezére bízott.

Tudták azt is, hogy a kormány több ízben számon kérte tőle külföldi utjának úgy művészeti eredményeit, mint anyagi kiadásait, de ő egyre halogatja a leszámolást. Azt szokta mondani, úgy beszélték a klubokban, hogy minden rendben van, de még nem számolhat le.

Az utolsó napokban olyan furcsa módon viselkedett, hogy akik érintkeztek vele, elmebeli állapotát nem tartották normálisnak. Rendkívül izgatott volt s olyan tervekről beszélt megdöbbentő bolondsággal, aminőket csak beteg agyvelő gondolhat ki. De már régebben is voltak ilyen plánumai.

De akadtak egyéb tanúságai is Pulszky Károly megzavart lelkiállapotának. Csak a minap érkezett az Országos Képtárba ötven ezer kartonlap, melyet képek fölragasztására rendelt 15 ezer forintért. A képtárnak azonban mindössze csak ötezer olyan rajza van, a melyet kartonra kell ragasztani.

Rendelt valahonnan külföldről egy 28 ezer francos könyvtárt is, amelyre se magának, se másnak szüksége nem volt. Amikor megkérdezték tőle, hogy hova szánta ezeket a könyveket, zavaros feleleteket adott, s olyan izgatottságba esett, hogy valósággal megrémítette azokat, a kik körülötte voltak.

A mikor az országgyűlés megszavazta a Szépművészeti Múzeum költségeit, s nagyobb összeget bocsájtott a kormány rendelkezésére képek vásárlására is, Pulszky Károly maga ajánlotta az akkori miniszterelnöknek, Wekerle Sándornak, hogy küldje ki őt Olaszországba, a hol abban az időben olcsón lehetett hozzájutni a régi, híres képekhez is.

Az Országos Képtár igazgatója erre az első olaszországi útjára mintegy 120 ezer forintot kapott, a melyről le is számolt, de úgy, hogy hat-hét ezer forintot nem adott részletes kimutatást.

Második útjára már Wlassics Gyulától kapott megbízást. Ekkor megvett Milanóban egy Rafael képet 132,000 forintért.

A müncheni Allgemeine Zeitung nemsokára ezután meglehetősen gunynyal írta, hogy a magyar múzeum számára megvettek mesés áron egy csekély értékű képet Rafael műve gyanánt.

A milánói vásár után elment Pulszky Károly Párisba, majd pedig Londonba, s mind a két helyen szerzett képeket. Végre hazajött, s bár a miniszterium folyvást sürgette a leszámolást, nem mutatta be sem a képeket, sem a költségek lajstromát.

Két héttel ezelőtt érkezett meg külföldről az összevásárolt képek utolsó sorozata. A ládákat odahányták a többiek mellé az Országos Képtárnak egy rendezetlen mellékhelyiségébe.

A képtár egyik másolójának jutott eszébe, hogy jó volna talán föl is bontani a messziről jött ládákat. Megmutatta a képeket az igazgatónak. Pulszky olyan nembánomsággal nézegette a festményeket, mintha semmi köze se volna hozzájuk.

Már akkor teljesen apatikus volt, s azóta még jobban belemerült ebbe a sötét vigasztalan állapotba. Naphosszat mozdulatlanul feküdt az ágyban s megüvegesedett szemmel bámulta hozzátartozóit.

A háziorvos dr. Plósz Pál tegnap előtt árulta el diagnózisát, a melyet már régen megállapított.

Tegnapelőtt este már ki is tört a betegen az őrvjngés, s annyira tombolt, hogy ágyához hívott testvérei és barátai alig bírták megfékezni. Mindenáron véget akart vetni életének.

Tegnap este konziliumra gyűltek össze ágya mellett az orvosok és teljes egyetértéssel mondták ki, hogy Pulszky Károly paralysis progressivában szenved, még pedig körülbelül másfél év óta s betegsége oly stádiumba jutott, hogy otthon nem is ápolhatják.

A konzilium után két ápolót állítottak melléje, holnap pedig átviszik a lipótmezei elmeegógyító intézetbe. Ott azután befejeződik nemsokára az ő szomorú tragédiája, amelyhez nemsokára az orvosi tudományak van köze. A Pulszky Károly kezén százezrekre rugó közpénzek fordultak meg, amelyekről, mint tudjuk, nincsen hiteles számadás.

Pulszky a bevásárlásait rendszeresen ügynökök útján és pedig sokszor olyanokkal végezte akik nem a legjobb hirben voltak a képereskedők előtt. A legtöbb képet egy Olschly nevű velencei antikváriustól szerezte be, aki a képkereskedők közt a legelőkelőbbek, de a legdrágábbak közé is tartozik. Pulszky nagyobb összegekkel adósa ennek az antikváriusnak, aki már többször is járt nála Budapesten, ebben az ügyben.

Ugyanez az antikvárius beszéli, hogy egy alkalommal Pulszkytól levelet kapott, amelyben Flórenczbe hívta őt. Nyomban oda is utazott és kérdezősködött abban a fogadóban, amelyben Pulszky volt, hogy hol lakik a »cavalieri ungherese.« A fogadós azt válaszolta, hogy az egész első emeletet lakja.

A nyarat s az ősz legnagyobb részét is rendszeren Olaszországban töltötte, tanulmányuton, vagy vásárlás céljából. Ideges volt már régóta, de legjobb barátai sem sejtettek katasztrófát.

A mult év november havában tért haza Londonból, s azóta, de különösen karácsonytól kezdve, nem igen járt társaságba, s nem is fogadott senkit, legfőlebb néhány bizalmas emberét. Ha ismerősei meglátogatták, rendszeren azt a választ kapták a szolgájától, hogy az ura gyöngélkedik, vagy alszik. Különösen az utolsó napokban aludt sokat. Még tíz nappal ezelőtt még egészen jókedve volt s nyomát sem lehetett látni rajta a közeledő tébolynak.

*

Magyar Óvárrol a következő táviratot közli a félhivatalos *Országgyűlési Értesítő*: »Most ejtették meg a minden évben megtartani szokott vármegyei vizsgálatokat. A vizsgálatot Moson vármegyében Széll Ignác államtitkár, mint miniszteri kiküldött végezte; ez alkalommal oly jelenségek merültek föl Tóth Imre, Moson vármegye alispánja hivatalos ténykedésére nézve, a melyek következtében a vármegye tisztikara egyhangulag kijelentette, hogy testületileg beadja lemondását, ha az alispán — a ki 25 év óta van ez állásban — csak 24 óráig is megmarad hivatalában. Erre Tóth Imre ma délután írásban beadta lemondását, a mit táviratilag közöltek a Budapesten tartózkodó Pálffy-Daun Vilmos gróf főispánnal.«

*

Debreczenben Békésy Gyula királyi tanácsos, tankerületi főigazgató ma délután öt órakor lakásán föbe lötte magát s nyomban meghalt. Békésy nevét tavaly sokat emlegették a lapok. Akkor történt, hogy Némethi Károly irodaszolga, a ki egyuttal az Emke debreczeni fiókjának a szolgája is volt, agyonlőtte magát. A boldogtalan ember levelet hagyott hátra, melyben súlyos váddal illette a főigazgatót. Elmondta, hogy Békésy, a ki folyvást pénzzavarban volt, három napra elkérte tőle az Emke számára behajtott pénzt, de nem adta azt vissza neki.

Ezért kénytelen volt elemészteni magát, nehogy mint sikkasztót a törvény elé állítsák. E levél alapján Békésy Gyula ellen sikkasztásban való bűnrészességért vizsgálatot indítottak. A debreczeni kir. törvényszék éppen ma foglalkozott ezzel az esettel s a további eljárást a főigazgató ellen megszüntette, a következő lesújtó megokolással:

Kétségtelen, hogy Békésy Gyula elannyira eladósodott, nyomasztó anyagi helyzetben volt, a melylyel szemben éppen nincs kizárva a lehetősége annak, hogy saját bizalmas szolgájától is kölcsön kért s hogy így az elsikkasztott pénzek miatt való följelentéssel és elfogatással fenyegetett és az étellel leszámolt Némethi Károly utolsó följegyzéseiben foglaltak valótlanokat éppen nem tartalmaznak. Ily körülmények között nem tekinthető a nyomozat adataival megczáfoltnak az a körülmény, hogy Békésy Gyula pillanatnyi pénzzavarában saját bizalmas szolgájától kért kölcsönt és pedig egyenesen azokra a névjegyekre és kötelezvényekre, a melyek Némethi Károly birtokában vannak, halálakor megtaláltattak.

A törvényszék egyuttal elhatározta, hogy

az iratokat a kultuszminiszterhez terjeszti föl. Békésy nem várta be, míg ügyében a kultuszminiszteriumban döntenek, hanem föbelötte magát, mihelyt a törvényszék végzéséről és a kompromittáló megokolásról értesült.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése.

Február 4.

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Schöber Ernő, Perczel Béni, Illy és Bálint.

A kormány részéről jelen vannak: Perczel, Fejérváry.

Elnök az ülést megnyitván, felolvassák és hitelesítik a mult ülés jegyzőkönyvét. A ház áttért ezután a napirendre,

a belügyi költségvetés folytatolagos tárgyalására.

A közegészségügyi kiadások tételénél

Sporzon Ernő szólal fel. Sokszor sürgették már a házban a betegápolási költségek kérdésének rendezését, de még sem történt ez irányban semmi.

Elintézetlenül áll 28 község és 10 törvényhatóságnak erre vonatkozó kérvénye.

A betegápolási költségek rendezése tovább el nem odázható, mert ez a rendezetlen állapot több községnek okozta már anyagi tönkjét.

Példákat hoz fel erre saját kerületéből. Kéri a minisztert, hogy orvosolja e bajokat lehetőleg sürgősen. Egyébiránt a tételt elfogadja.

Várady Károly a közegészségügy terén mutatkozó bajok okát főleg abban látja, hogy a körorvosi állások jobbára betöltetlenül vannak, mert oly silány a javadalmazás, hogy pályázó nem is akad.

Felhívja a belügyminiszter figyelmét a fővárosi fertőtlenítő intézetre, mely valósággal botrány számba megy. Foglalkozik ezután a sőtömmunkások helyzetével s kéri a minisztert, hogy ezek panaszait méltányolja.

Molnár Józsiás szintén a pékműhelyek szomorú viszonyaival foglalkozott beszédében.

Sima Ferencz szólásra jelentkezik, de az Elnök nagy derűtség közben kimutatja neki, hogy tegnap már szólott ehhez a tételhez.

A vita bezárása után Perczel Dezső belügyminiszter szólalt fel.

Kijelenti, hogy az 1895. évről való egészségügyi jelentést a millenniumra való tekintettel már legközelebb befogja terjeszteni a háznak s valószínűleg az őszi ülésszak elején abban a helyzetben lesz, hogy a közegészségügyre vonatkozólag 3 törvényjavaslatot nyújthat be és pedig: a betegápolási költségekről, az olesó munkás lakásokról és a gyógyszerári ügy rendezéséről. Ez utóbbira vonatkozólag előzetesen is megjegyzi, hogy az nem a szabad verseny elvén fog alapulni.

Nem pedig azért, mert a vidéken a kormány nem rendelkezhetnék elegendő közeggel ez ellenőrzésre.

Az orvosi kamarák behozatalára nézve most még nem nyilatkozhatik, nem volt még alkalma az ügy tanulmányozására, másrészt meg maguk az érdekelt orvosok is két táborra vannak oszolva a kérdésben. Mihelyt lesz alkalma a tanulmányozásra, erre nézve is fog javaslatot előterjeszteni.

Thaly Kálmánnak válaszolva, kijelenti, hogy a pozsonyi országos kórház bajain még ez évben segítve lesz. A körorvosi intézmény rendezéséről pedig a közigazgatás államosításánál lesz gondoskodás.

A fővárosi csont és rongy kereskedés eltiltásának kérdésével már foglalkozott s megadta erre nézve a kellő felvilágosításokat.

A sőtömmunkások helyzetét figyelemmel kíséri a kormány s egészségügyi felügyelőt fog kiküldeni panaszai megvizsgálására. Kéri a tételt elfogadását. (Zajos helyeslés.)

A ház a tételt megszavazza.

A tébolydák tételénél

Illyés Bálint rámutat arra, hogy Magyarország 17 millió lakosa közül 42 $\frac{1}{2}$ millió elmebeteg (Zajos derűtség), azaz 42 $\frac{1}{2}$ ezer elmebeteg s a tébolydák mindössze 3000 beteget

képesek befogadni. Így aztán a megfigyelő osztályok gyakran közveszélyes betegeket is kénytelenek elbocsátani.

Ezen a bajon csak tébolydák felállításával lehet segíteni.

Kéri a minisztert sürgős intézkedések megtételére. A tételt elfogadja.

Perczel Dezső belügyminiszter megnyugtató felvilágosításokat ad. Nagy-Kállóban új tébolydát létesítettek 250 beteg befogadására.

Ezenkívül Gyönyösön, Kaposvárott és Szegszárdon is 100—100 elmebeteg lesz elhelyezhető. Továbbá tárgyalásban van a belügyi kormányzat egy speciálistával az iránt, hogy 100 beteget magához fogadjon állami költségen. (Helyeslés.)

A tételt megszavazzák.

A lelenczügy tételénél

Pulszky Ágost tekintettel a fővárosnak ez ügyben benyújtott kérvényére, azt indítványozza, hogy mivel ez a kérdés már el van intézve, a kérvény is tekintessék elintézettnak és tétessék irattárba. Erről hat. javaslatot nyújt be.

Péchy Tamás szerint ez az eljárás ellenkezik a ház szabályokkal.

Elnök felkéri Pulszkyt, hogy vonja vissza határozati javaslatát és majd a belügyi tárca letárgyalása után terjeszse elő.

Pulszky ezt megteszi, mire a ház a tételt elfogadja.

A közbiztonsági kérdések tételénél

Szacsvay Sándor kifogásolja, hogy a karhatalmi törvényeket pártpolitikai szempontokból alkalmazzák. A csendőrséget korteszélokra használja fel kormány. Rámutat ennek bizonyítására a legutóbbi választásokra, a hol az ellenzék ellen játszották ki a karhatalmat.

Kéri a belügyminisztert, hogy megindította-e a vizsgálatot a girálty választásnál szerepelt csendőrség ellen. A tételt nem fogadja el.

Pázmány Dénes röviden vázolja a főváros közbiztonsági viszonyait, melyekkel szembe állítja a vidéki szomorú állapotokat. Például felhossa Kolozsvárt, ahol a memorandum per alatt a rendőrség fele megszökött.

Az ilyen állapoton csak a rendőrség egyetemes államosítása segíthet, úgy a mint azt a külföldön is tapasztalhatjuk; ezek a külföldi példák azt is bizonyítják, hogy hatalmi tulkapásoktól nem igen kell tartani. Ezeket figyelmébe ajánlom a belügyminiszternek, áttér a csendőrségre, mely szerinte bevált egy organizmusában, mint vezetésében és hivatásának teljesítésében. Csak azt hibáztatja, hogy politikai czélokra is felhasználják. Az olyasmi kompromittálja legjobban az intézményt. Karhozatos az is, hogy a választási elnöknek teljhatalma van a csendőrség felett. Hisz láthatjuk, hogy a muzeum igazgatói is megőrülnek, mi történik akkor, ha egy ilyen korlátlan hatalmu választási elnökkel történne meg ilyesmi. (Derűltés.)

Ezután sürgeti a csendőrségi létszám szaporítását, az előléptetés szabályozását és a legénységnek nyári ruhával való ellátását.

Áttér még röviden a fővárosi rendőrség működésére. Örül, hogy erről végre jelentést adtak ki, jó volna, ha a csendőrség működéséről is lenne ily jelentés, mert ez hozzájárul a közegek képzéséhez és az intézmény megkedveltetéséhez.

A fővárosi rendőrség vezetésével most nem foglalkozik, de megjegyzi azt, hogy jó rendőrség addig nem lesz, míg az adminisztratív rendőrséget el nem választják a bisáskodó rendőrségtől. Kér erre nézve törvényes intézkedéseket. A tételt nem szavazza meg.

Holló Lajos szükségesnek tartja a rendőrség alapos kiképzését, a mit főleg a bünyügyi nyomozatokban való szerepe tesz indokoltá.

A vidéki rendőrség államosításának nem barátja, azokból az okokból, — melyekből nem hive a közigazgatás államosításának. Fél attól, hogy a rendőri hatalommal is visszaélne a kormány, A tételt nem fogadja el.

Ugron Gábor erősen kikel a csendőrségnek politikai czélokra való felhasználása ellen. Nemcsak a választásoknál használják őket, hanem velük koboztatják el a néppárti iratokat bírói ítélet nélkül. Ez megsértése a sajtó szabadságnak, amit pedig a néppárttal szemben sem szabad megengedni.

Kifogásolja azt, hogy a rendőrség a munkás-gyűléseken csak az előre bejelentett szónokokat engedi beszélni.

Az a szólás-szabadság eltiprása. Erősza-koskodással nem lehet a szociális kérdést megoldani. A munkás-gyűléseknek vitatkozó gyűléseknek kell lenniök, ahol mindenki felszólalhat.

A függetlenségi párt mindik védője volt a jogoknak s az ilyen törvénytlenéseket nem tűrheti.

A munkásokkal szemben mindent megengedhetnek tart a kormány s a neki nem tetszőket egyszerűen eltolonczoltatja.

Foglalkozik ezután a cseléd törvénnyel, melyet teljesen rossznak tart: kéri ennek módosítását. A tételt nem fogadja el. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Perczel Dezső belügyminiszter kijelenti, hogy a csendőrséget nem használják politikai czélokra s tiltakozik minden ilyen felfogás ellen.

A giráltyi esetben megindította a vizsgálatot, mely még most is tart.

A csendőrségi létszám szaporítása a jövő évben fog eszközöltetni; ugyanakkor ellátják őket nyári ruhákkal.

A vidéki rendőrség államosításának ő is hive, de még részletes nyilatkozatot az erre vonatkozó törvényjavaslatra nézve nem tehet.

A mi az új budapesti főkapitányt illeti, az az eddigi rendszerben fogja vezetni a rendőrséget tovább is.

A csendőrség kiképzése a lehető legjobb, a mint arról ő maga is meggyőződött.

A néppárti iratok elkobzása nem a kormány műve, hanem a szolgabíró hibája, aki ellen megfogja indítani a vizsgálatot.

A munkásgyűlések ügyében a rendőrség egy 1882. évi szabályrendelet értelmében jár el; de szülő szükségesnek tartja egy gyűlékezési törvény megalkotását.

Ugyszintén a cseléd-törvény módosítására nézve is javaslatot fog előterjeszteni. Kéri a tételt elfogadását. (Helyeslés.)

A ház erre a tételt megszavazza.

Elnök az ülést 5 perczre felfüggeszti.

Szünet után Visontai Soma és Horváth Gyula általánosságban szólnak a tételhez.

Ugron a néppártról.

Ugron Géza: A csendőrség által elért eredmény semmis, ha politikai czélokra használják föl. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.) A nép azt látja, hogy a csendőrséget korteszélokra használják, elnyomják a jogot. Felemeli ez ellen tiltakozó szavát.

Torontálmegyében Kis-Orosz községben, mint az országban mindenütt, a néppárt kivalotta a maga rőpiratát: *Mit akar a néppárt?*

Jan. 25-én megjelent 3 szuronyos csendőr, házról-házra járt és azt a nyomtatványt elkobozta. (Mozgás a bal- és szélsőbalon.) Ugyanez történt Fehértemplomban. Ó-teleken nem a csendőrök, hanem a jegyző kobozta el. Pár-dányban két esküdt ment és kobozta el és pedig a zombolyai fősolgabírónak *2. számú bizalmas* 1896. jan. 9-én Loviser t. b. fősolgabíró által kiadott rendelete alapján.

Én ebben a sajtó-szabadság megsértését találom s azt megvédem. (Igaz! Ugyvan!) Ha ez megtörténik a néppárttal, meg fog történni mással is.

Nem tűrhetjük, hogy a törvények megsértessenek s tiltakozom a nyomtatványok elkobzása ellen.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Február 5. Zenekedvelők estélye a Fekete Sasban.
 > 6. Nagyvárad város közigazgatási ülése d. u. 3 órakor.
 > 8. Várad-velencei népkör bálja.
 > 8. A biharmegyei takarékpénztár közgyűlése d. u. 3 órakor.
 > 9. A nagyvárad ev. ref. egyházközség bálja a Fekete Sasban.
 > 9. A ker. csarnok palotájauak felavatása. Disz-közgyűlés d. e. 11 órakor.
 > 9. A gazdaság és iparbank évi rendes közgyűlése d. e. 10 órakor.
 > 12. Nagykereskedők és nagyiparosok bálja a kereskedelmi csarnok termeiben.
 > 15. A tisztikar táncestélye a Fekete Sasban.
 > 16. A szepitési egyesület közgyűlése d. e. 11 órakor.
 > 16. A 48-as Népkör felolvasó-estélye.
 > 16. A 48-as Népkör közgyűlése d. e. 11-kor.

Február 16. A szepitészeti egyesület közgyűlése d. e. 11 órakor a városházán.

> 16. Az önkéntes tűzoltó egyet álarozos bálja a Fekete Sasban.

> 18. A nagyvárad kereskedő ifjak körének bálja a kereskedelmi palota dísztermében.

M á r c z. 8. A biharmegyei és nagyvárad négyelet tárgy-sorsjátékának húzása.

UJDONSÁGOK.

* **A királyné millenniumi ruhája.** Erzsébet királyné, mint az O. E. jelenti, Cap St. Martin-ból intézkedett arról, hogy a koronázás évfordulóján, június 8-án tartandó nagy nemzeti ünnepen, midőn a királyi pár a trónon fogja fogadni az országgyűlés két házának hódolatát, magyar nemzeti ruhában jelenhessék meg. E végből elrendelte, hogy e ruhájához tervezetet és mintákat terjeszsenek elébe.

* **László főherczeg emléke.** József főherczeg családjá a legnagyobb kegyelettel gyűjti össze mindazokat az emlékeket, a melyek a boldogtalan véget ért László főherczegre vonatkoznak. Egész kis muzeum fog kitelni ezekből a relikviákból, a melyeket az aicsuthi kastélyban helyeznek el. Ezen emlékgyűjtemény számára legutóbb a fenséges család megrendelte Benczur Gyula festőművésznél László főherczeg életnagyságu képét. E festményen a boldogult abban a díszruhában lesz feltüntetve, a melyen a végzetes nap reggelén az utolsó vadászatra indult.

* **A belga királyi pár viszálja.** A Pester Lloyd leleplezés számba menő hírt közöl brüsszeli levelezőjétől a belga királyi család életéről. Az utóbbi időkben hivatalos és félhivatalos jelentésekben közlik a világgal, hogy Mária Henrietta királyné a József nádor leánya beteg. A beavatott körök pedig — mondja a levelező jól tudják, hogy a már 60 éves királyné teljesen egészséges s hogy ama betegségi hírek csupán takarni hivatvák a király és királyné között történt szakadást, a mely csak a királyné szigorú vallásos érzülete miatt nem vezetett való pörig s mert a királyné ki akarja kerülni a válópör botrányait. A családi viszálly II. Lipót király tavalyi párisi utjával van összefüggésben. II. Lipót ugyanis Párisban nem csupán diplomáciai látogatásokat fogadott, hanem fogadta Cleo de Merode hires táncosnő és Emilienne d' Alencon ugynevezett művésznő látogatásait is, s megfordult a kulisszák mögött is, a hol politikát nem igen szoktak tárgyalni. A királyné mindezt meghallván, nagyon felháborodott s Spaa tengeri fürdőből decemberben is csak azzal a kikötéssel költözött be a laeken kastélyba, ha a királytól teljesen elkülönítve élhet. És így is él. A királyné a királyt párisi utja óta nem látta, megszakította vele teljesen az érintkezést úgy annyira, hogy Henriette királyi hercegnőnek február 12-én tartandó esküvőjén sem fog részt venni. — Megjegyzendő, hogy Lipót király most 60 esztendő.

* **Esküvő.** A b r u d á n Kornél gör. kath. végzett papnövendék f. hó 6-án tartja esküvőjét Fejér Péter ösü gör. kath. lelkész leányával L u j z á v a l.

* **Kutba esett nemesség.** A hivatalos lapban megjelenendő új nemesek sorából hiányozni fog egy név és a szabadelvű párt választási kasszájából hiányozni fog egy csomó ezer forint egy közbejött véletlen miatt. Azok sorába, akiknek módjában volt a mult évben hazafias érdemeik jutalmául magyar nemességet vásárolhatni, be kívánt lépni egy budapesti bankár. Megegyeztek, neve magas árketnek örvendett, a minisztertanács elfogadta az ajánlatát, kérését fölterjesztették, magyar nemességét ő felsége aláírta. Nem volt egyéb hátra, csak meg kellett festeni a címert, kiállítani a diplomát és kihirdetni a magyar ne-

mességet a közgazdaság terén szerzett érdemekért, melyek között van vicinális vasut, váltó üzlet és üveggyár; de hirtelen hire terjedt a Lipótvárosban a fizetésképtelenségnek, mely szindikatus és börzekrak után bukásban végződik — a pártkassza követelését elveszti, a kihirdetés elmarad, a királyi aláírás pedig kárba veszik. Szükségtelen talán annak a bankárnak a nevét ideírunk, hiszen a ki csak pár nap óta is figyelemmel olvasta a lapokat, magától kitalálja, hogy nem más mint: Földiák Gyula.

* **Vizvezetékünk a kiállításon.** Eredetileg Nagyváradi város a millenniumi kiállítás egészségügyi csoportjában csak a járvány kórházzal és a köztisztviselőkkel akart részt venni. Farkas Kálmán kir. főmérnök, aki annak idején a nagyváradi vízvezeték építésének felügyeletére küldött ki a földmívelésügyi miniszter által, most azzal kereste meg a várost, hogy a millenniumi kiállítás közegészségügyi mérnöki osztály kiakarja állítani az ország számbavehetőbb vízvezetékeinek rajzait. Mivel pedig a nagyváradi vízmű egyike az ország legsikerültebb vízvezetékeinek, igen óhajtanak, ha ez is ki lenne állítva. Rajzoltassa le a város, vagy ha nincs elég műszaki kézege, a saját rajzolójuk által elkészítetik, ha felküldik az eredeti terveket. Busch Dávid főmérnök már föl is küldte a szükséges rajzokat, valamint a város által elkészített terveket a járványkórház és köztisztviselők részére.

* **A közkórház betegforgalma.** Dr. Fráter Imre a Bihar megyei közkórház igazgató-főorvosa megküldötte a vármegye közigazgatási hivatalának a közkórház január havi betegforgalmáról szóló kimutatást. Január hónapban ápoltak 334 férfit és 255 nőt, tehát összesen 589 beteget. Elbocsájtottak közülük gyógyulva 122 férfit, 86 nőt; javulva 34 férfit, 11 nőt; gyógyíthatatlanul 6 férfit, 5 nőt. Meghalt 11 férfi, 5 nő. Február hóra visszamaradt 161 férfi, 143 nő, összesen 304 beteg.

* **Farkasok a vidéken.** A kemény tél a farkasokat a faluk közelébe űzi. Magyar-Cséken pedig, mint levelezőnk írja, már többször jártak a farkasok a községben. Pár nappal előbb a bíró udvarába jutottak be a fenevadak s a kutyákat szétépték. A háziállatokat még nappal is benntartják az istállókban, mert félnek, hogy elpusztítja a farkas. A belényesvidéki erdőségekben sűrűbben lehet vadmacskákat is találni.

* **Drága létrák.** A városnál a kőműves munkákat legutóbb Guttman József építésznek adták ki. A kir. tábla épületének meszelésénél tűnt ki, hogy a vállalati feltételekbe olyan hiba csuszott be, ami a városnak ezrekbe kerülhet. Ugyanis a lajtorjával készített kőműves munkáknál az állványok felállításáért járó díj az épület falának négyzetméterje után volt kitéve, folyóméter helyett. Így csak a királyi tábla meszeléséhez használt néhány darab létráért mintegy ezer forintot kellett volna a városnak fizetni. Guttman József eleintén ragaszkodott a feltételek pontjához, de később beleegyezett, hogy jövőre folyóméterenként számítsák a hasonló munkákat. Így aztán az ügy el lett intézve, s mivel a határidő lejárt, a vállalati szerződést megújították Guttmannal.

* **A vízvezeték kiterjesztése.** A vízvezetési bizottság ma szerdán délután 3 órakor ülést tart a városházán. Ez alkalommal a következő ügyek kerülnek szőnyegre: a vízvezetési közutak fölülvizsgálata; a vízvezetési esőhálózatnak kiterjesztése Keskeny-Czinege, Kis fürdő és Kis malom-utczákra, továbbá Kornstein Lajos és társai szállójába; végleges jelentés a vízvezeték építéséről.

* **Kéménytűz.** Tegnapeste 7 óra tájban Halász-utczán a 925. számú ház kéménye kigyuladt. A tűzoltóság, dacára az óriási távolságnak, csakhamar megjelent s eloltotta a tüzet, mielőtt nagyobb kárt okozott volna.

* **Temetés.** Tegnap nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra néhai Mocsáry Nándor ügyvéd hülttetemeit. A temetésen nagy közönség, a hivatalnoki karból sokan, az ügyvédi

kamara tagjai nagyszámmal, Hlatky Endre vezetéke alatt jelent meg. A gyászszertartást Nemeskény Andor plébános végezte. A koporsót sok szép koszorú fedte.

* **A gyufa-adó ellen.** A gyufa megadóztatásának terve a gyufagyárosok körében nagy megütközést keltett. A napokban számos gyufagyáros az ország különböző vidékéről Budapesten értekezletre gyűlt egybe és elhatározták, hogy kénytelenül fognak a kormánytól a gyufaadó behozása ellen. Az erre vonatkozó memorandumot már átnyújtották a pénzügyminiszternek. A kérvényben főleg azt igyekeztek bebizonyítani, hogy az osztrák gyufagyártás sokkal fejlettebb lévén a magyarnál, a gyufaadó behozatalának az lesz a szükségszerű következménye, hogy az osztrák verseny a magyar gyufagyártást teljesen elfogja nyomni, mert az osztrákok sokkal könnyebben elviselhetik a gyufaadóval járó megterhelést, mint a még sokkal fejlettebb magyar gyufagyári ipar. A memorandumban arra kéri a minisztert, hogy mielőtt a gyufaadóra rászánná magát, az érdekelteket hívja össze ankétára és hallgassa meg aggályait.

* **Egy községi jegyző bünei.** A fekete-gyarmati sikkasztó jegyző bünpöze, mint aradi tudósítónk jelenti, már e hónapban tárgyalás alá kerül az aradi kir. törvényszéknél. Zahariás József, a ki manipulációival a község lakosságának javarészt koldusbotra jutatta, úgy hogy miatta a községi bíró öngyilkossá is lett, teljesen beismerő vallomásban van. A vizsgálatot Paguba Vazul vizsgálóbíró vezette s azt a napokban befejezve az iratokat áttette a kir. ügyészséghez, a mely a vád indítványát legközelebb meghozza. Zahariás többrendbeli sikkasztás, csalás és váltóhamisítás miatt fog a törvény elé állani.

* **A medve tragédiája.** Solymos arad megyei községben — a minap éjjel egy mackó tett látogatást, de nem talált szives fogadásra, mert a falu kuvaszai biztos rejtekhelyeikről rettenetes vonítással fogadták a nem várt vendéget. A parasztok már bátrabbak voltak s kaszákkal, botokkal fölfegyverkezve közös támadást intéztek a medve ellen. És sikerrel, mert a medve futásnak eredt s ijedtében neki szaladt a vasúttöltésnek s alája került az ott cammogó tehervonat mozdonyának s a gőzkocsi agyonzúzta, széjjeltépte a medvét. Az oláhok ha nem is ittak, de örültek előre a medve bőrének s a gőzkocsi meghusították az örömeiket.

* **Nagyváradi gazdasági statisztikája.** A földmívelésügyi miniszter az ezredéves kiállítás alkalmából hű képét kívánta adni az ország mezőgazdaságának. Hasznos háziállat és baromfi-állományának. Országszerte megtartották az összeírást, a mitől a falusi nép különösen annyira megijedt, hogy igyekezett potomáron tudni aprómarháin, csak hogy meg ne adóztassák. Így aztán legtöbb helyen csak kidobott pénz volt, amit az összeírásra adtak. Nagyváradon már inkább megközelíti az összeírás a valóságot. Az összeírók lelkiismeretesen igyekeztek megfelelni feladatuknak. Nagyváradi város határában adó alatt van 7164 hold 179 négyszögöl föld, adómentes 1149 hold, 1241 négyszögöl; összesen gazdasági célra szolgálat Nagyváradon 8313 hold, 1420 négyszögöl határ. Nagyváradon volt az összeírásnál 3217 szarvasmarha, 1370 ló, 106 szamár, (de csak a 4 lábukat irták össze), 31 kecske, 3668 sertés, 96 juh, 24886 baromfi és 153 méhkas.

* **Sertés husszállítás.** A földmívelésügyi m. kir. miniszter tudomásvétel és közzététel végett értesíti a megye törvényhatóságát, hogy az olasz kir. kormány a füstölt, vagy más módon elkészített sertésusnak Magyarországból és Horvát-Szlavonországból való bevitelét csakis azon feltétellel engedélyezi, ha e szállítmányok az itteni olasz királyi consulatusok által kiállított vagy láttamozott eredeti egészségi bizonyítvánnyal vannak ellátva.

* **A Czion egyesület kérelme.** A nagyváradi Czion egyesület, mint már említettük, elhatározta, hogy az általa megvásárolt nagypiac-téri házhelyet visszaadja a városnak, ha az általa fizetett összeget kamattól visszakapja. A kér-

dés egy kissé furcsa, mert az egyesület olyat kér a várostól, amit az, a szerződéstől eltekintve sem tehet. Összesen 4352 forintot fizetett az egyesület a városnak s most 6265 forint 75 krajczárt és még ennek 4 1/2% kamatját kéri. A szerződés szerint a város egy krajczárt sem köteles visszaadni s már akkor is méltányosan jár el, ha a fizetett összeget visszaadja.

Lapunk egyes számai a következő listákban kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kishíd-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴³ regg., 2 ²⁰ éjjel, személyvonat 11 ³² d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹² éjjel, vegyesvonat 7 ¹⁵ r., személyvonat 3 ⁴² d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ⁰⁰ éjjel, vegyesvonat 12 ⁰⁵ d. u., személyvonat 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁶ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvonat 8 ³⁸ regg., 2 ¹⁹ éjjel, vegyesvonat 8 r., személyvonat 11 ¹⁷ d. e., 10 ⁴⁴ éjjel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ²⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ²² d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskó felé vegyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴³ d. u.	Vaskó - Belényes felé vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e., 9 ⁰⁹ este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ⁴⁵ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felé vegyesvonat 8 ¹⁰ r., 9 ¹⁴ este
Ósi-Kót-Gyoma felé személyvonat 6 ⁵⁵ r., vegyesvonat 2 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felé vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este.

E G Y L E T.

Uj olvasókör a megyében. A belügyminiszter a Bihar-mező-keresztési polgári olvasókör alapszabályait bemutatási záradékkal ellátta.

MULATSÁG.

Mulatnak a nyomdászok. A nyomdák nehéz, olmos levegőjében a komoly, szorgalmas szedők jókedvvel, mosolygó arczczal állnak a nagy betűs szekrények előtt. Ők is mulatnak egyet a farságon úgy a hogy most, mindenki szokott, nyilvánosan, a világ előtt. Érzik, hogy nem közönséges emberek, hogy nagy részük van a modern élet megteremtésében, azért úgy akarnak mulatni a mint hozzájuk illik: modernül. Mulatásuknak szerény czímet adtak; úgy jelzik a meghívón, hogy »barátságos estély«-t rendeznek f. hó 9-én a Wöber szálloda külön éttermében. Az estély pedig nem csak barátságos, de élvezetes is lesz. Legalább az előkészületek azt mutatják. Tréfás tombolával kezdődik a mulatság, azután a Tsing-Tsang-Tsungikar fogja mulatni a közönséget, majd a nyomdász műkedvelők előadják a »Polgári házasságot«, továbbá egész éjjel millenniumi világposta lesz. Tehát annyi új és érdekes, hogy bizonyosan nagy közönséget fognak összehozni. Az estély 7 órakor kezdődik. Jegyek előre válthatók minden nyomdában. Belépti díj személyenkint 30 kr.

Igazságszolgáltatás.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék ma Nagy József elnöklété alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő bűnügyek kerülnek végtárgyalás alá.

Ifj. Bogye Mitru és társai súlyos testi sérülés büntette.

Murányi Gusztáv szándékos emberölés büntettének kísérlete.

Krizsán Györgyné és társa rablás büntette.

Hamis vád. Wallenfeld Mátyás kőbányatulajdonos ma az a kellemetlen meglepetés érte a törvényszéken, hogy hat havi börtönrre ítélték, mert 1890-ben egy volt alkalmazottját Vargai Ferenczet lopás miatt följelentette és ez a vád a végtárgyaláson alaptalannak bizonyult. Vargai fölmentése után gazdája ellen hamis vádaskodás címén panaszt tett s ez ügyben kissé megkésve ma tartotta meg a törvényszék a végtárgyalást, Vallenfeld védekezésében arra hivatkozott, hogy Vargai, aki nála Szobban a kőbányában, mint felügyelő volt alkalmazva, éjszakának idején elvitte az őrizetere bizott köfejtő szerszámokat. Mikor Vargait ezért lopással vádolta, ugy a törvényszék, mint a Királyi Tábla alaposnak találta a panaszt és Vargait mindakettő vád alá is helyezte. Ezzel tehát bizonyítva van, hogy feljelentése nem volt alaptalan s ha később fölmentették is Vargicsot, akkor sincs joga a két bíróság által jogosnak talált vádat hamisnak mondani. A törvényszék, Fekete bíró elnöklete alatt nem fogadta el ezt az ellenvetést és meghozta Wallenfeld Mátyás ellen az ítéletet.

Törvényszéki bíró mint vádlott. Osváth Imre pestvidéki törvényszéki bíró tudvalevőleg fegyelmi panaszt emelt Császár Edvin albiró ellen, a ki a közte és Győrök Leó realiskolai tanár között felmerült becsületsértési perben ítélőbíróként szerepelt. A panasz tárgyát az képezte, hogy a becsületsértési pör a lapokba Császár bíró útján jutott, a ki ezzel fegyelmi vétséget követett el. Az ügy a királyi tábla fegyelmi bírósága elé került, amely Beregi Miklós és dr. Keszler Zsigmond hírlapírók vallomása alapján az albiróval szemben megszüntette a további eljárást és az iratokat irattárba rendelte tétetni.

REGENY-CSARNOK.

Pénzért, tisztességért.

Neidegg L. után Dr. Margitai.

Pezsgő élet uralkodék a különben csöndes Wusteroder pusztán, a Norrenburgban állomásozó vértés ezred most tartá első versenyfutását. Nehéz volt alkalmas helyet találni reá a dombos vidéken, melyen termékeny szántóföldek jól gondozott gyümölcsös kertek, végre minden kulturára alkalmatlan terek váltakoztak. Végre mégis a Wusteróder sikra esett a választás, mely a maga köves, naptól égett poros mivoltába két kopasz dombor között feküdt, melyeken egyes sziklatömbök — mint megannyi cyclop — fal maradványok alkottak éles határozott körvonalakat.

Hogy a hely melyivel hosszakeresés után be kellett érniük, igen csekély mértékbe felelt meg egy verseny pálya igényeinek, az épen nem lohasztá le a városi és falusi közönség kíváncsiságát. Annál kevésbé, mert a legszebb, legbarátságosabb nap sütött. Nagycapatokban érkezve, egészen fel-lepték a helyet, egy részük elegáns fogatokon, másrésztük igénytelen kis járműveken vagy épen gyalog, de porlepett mindannyian. — Épen az utolsó futást szemlélték; az ezer fejű tömeg izgatottsága tetőpontra hágott. A versenyző hat lovasból mégcsak három maradt, kik nagy hévvel törtek a célpontra felé. Az egyik, egy nyulán alak, kissé elmaradt a többtől. Hátra volt még az utolsó de meglehetősen jelentékeny akadály. Az egyik jockei ellankadt paripája meg is unta a dicsőséget; annyira ellenkezett, hogy nem maradt más hátra, mint szégyenszemre otthagyni a pályát. A második keresztül ugrott ugyan de ezzel aztán ki is adta minden erejét, mert míg a fehér — vörös, amely pompásan gazdálkodott futóerejével mint a nyúl röpült át az akadályon, s azután a legsebesebb futásban mérte a pályát, a kék — vörös mindinkább maradozni kezdett.

Lélekzetvétel nélkül kísérték a nézők a könnyű fehér-vő ös lovas tekintetükkel, pár pillanatnyi heves küzdelem — elérte a célt. »Hurráh fehér-vörös! hurrá Kattenstädt!« tört ki a közönség tetszésvihara. A hölgy közönség tapsolt lobogtatta kendőit — a férfiak kalappal sipkával integettek, — olyan örömdial zúgott végig a pusztán, mintha legalább is a hazát mentette volna meg az ünepelt.

Az állványok egyikén különösen szembeötölő érdeklődés mutatkozott: a tisztek neje s a vidék ugynevezett jó társaság foglalt ott helyei s kísérte a legfeszültebb figyelemmel futást. Még közöttük is feltűnő volt egy öreg széles vállu szürke hajú úr viselkedése. Tribune-re a nélkül is ritkábban került férfit-néző; de ez meg épen feltűnő volt hangos csaknem lármás beszédével, meglehetősen közönséges arczkifejezésével melyet a keresetlen finom öltözet annál kirivóbbá tett. Midőn a fehér-vörös társa: mögött elmaradni látszék kedvetlenülült izgett-mozgott székén, sőt az elégedetlenség néhány bosszús hangja is kitört belőle. Mikor az utolsó akadályhoz közeledett a három lovas, hogy jobban lásson fölemelkedék üléséből ami a mögötté ülőket nem kis méregbe hozta. Mikor pedig az akadályon voltak a körül ülők hangos zúgása daczára is nem csak fölállott szép kére, de mindvégig meg is tartá az álláspontját. Lelkesedve rázta kalapját s kiáltott hatalmas stentor hangon hurráht, nemtörődve a hangos elégedetlenséggel mely körötte viharzott de még a kísérő fiatal leánnyal semaki kabátjába kapaszkodott, hogy valahogy beszállásra bírja a nem épen nekivaló kakasülőről. Csak mire az üdvriadal egészen elhangzott, s a győző, valamint a legyőzöttek elhagyták a pályát, akkor, csak akkor határozta el magát hogy leszáll büszke magasáról.

A hatalmas sziklatömbök egyikén, melyek! úgy meredtek ki a homokos talajból mintha valamely óriás-kéz dobta volna oda azokat, két úr foglalt állást, az egyik magas, természetes szöke hajjal s teljes szakállal; a másik kicsiny, sovány és mozgékony. Az utóbbi élénken részt vett mindenbeben, ami a pályán történt. Hurráhja tisztán élesen csengett a levegőben, de sőt sapkáját is lengeté, midőn a fehér-vörös célhoz ért. Csöndesgunnyal kíséré őt az idősebb, szöke férfi, s levéve kalapját, elsimitva homlokáról gyérülni kezdő fürteit, így szólt:

»No Schröder barátom, haragszol-e még hogy ide vonszoltalak s nem létező pácienseidet otthagytam veled? Ugyan hogy is kérehted magadat olyan nagyon? Nekem úgy tűnik föl hogy erősebb benned a sportsmann az orvosnál, legalább ezt mutatja fiatalos épen nem titkolt lelkesedésed.«

»Bizony« válaszolá az orvos vidám nevetéssel, megvallom, de a dolog sokkal jobben érdekelt, mint hittem. Mint mindig most is igazad volt, okos Güntherem. Ha minden tekintetben ilyen — biztos tanácsadó vagy, akkor igazán zseniális gondolat volt tőlem itt kezdenem meg orvosi praksziszomat, a te hatalmas védelmed alatt. De félre a tréfával a mulatság páratlan volt, érdekesítő kezdettől fogva mindvégig. Pompás ficzkó ez a Kattenstädt.«

»Minden tekintetben pompás ficzkó!« ismétlé a doktor lelkesedve. »Ezt nem mindenki csinálja utána, Háomszor lovagolni versenybe egy nap; hétszer győzni, a mellett az utolsó akadályt is oly könnyedénugratni át, oly elegánsan; ez nagy erőre vall. Szép termete van — gyönyörűség nézni, kivált ha az ember szobrász vagy orvos. Merő gyönyörűség annyi rút után egy szépen alkotott emberfiát látni.«

A szöket úgy látszik untatta a túlradó dicséret. »Jöjj Vilmos«, mondá »mérsékeld fölbuzdulásodat. Szállj alá magaslatodról, hadd keressük föl lassacsán kocsinkat. Amott a tribunokon az egész közönség a kijáratoknál tolong, a mellett visz el utunk. Lehet, hogy néhányan elájulnak; legalább segítesz rajtuk.«

»Az ilyen bankár persze minden alkalmat kizsákmányol« nevetett Wesselhöft. Menjünk hát. De nini ki az a testes, vérmes öreg ur, ekinél lelkesedése az enyémet is tulhaladja, kinek kabátján leánya oly kétségbeesetten csüng?

»Nem leánya unokahuga az. Amerikaiak; Mr. Browning, hűgát Miss Lightfoot-nak hívják.«

»Éz az? mert ezt hírből ismerem már,

jöllehet nem rég jöttem Norrenburgba. Ez hát a milliomos; és ez lenne a szép Miss Bessie? No széppé csak az arany fénye teszi, amilyen dűskálkodik; legalább az én szemeim semmi szépséget nem fűdöznek föl rajta. Most már értem az öreg nagy buzdulatát: azt hallottam, hogy Stattenstädt Miss Lighthfoot imádóhoz tartozik.«

»Azt beszélék«, válaszolá Wesselhöft, hangja meglehetősen fagyos színt öltött.

»No büszke lehet a miss; imádója ma a legszebb fényben tündökölt. Hát amaz ki ott? Teringettét, ez már aztán szép! Ki az, Wesselhöft? Azt a pompás hölgyet értem, növése mint Junóé, haja aranybarna, szemei feketék, karjára egy sovány, kiaszott, régiesen öltözött öreg néni támaszkodik. Milyen nehezen tipeg le a lépcsőkön. Hogy lehet az, hogy eddig még nem találkoztam vele?«

»Lasan, lassan ifj. barátom! A büszke szépség nem számra termett. Nem Norrenburgban, Neurodében lakik egy órányira tőlünk, ott él nagynénjével azzal az öreg asszonysággal aki a legjobb asszony azok közt legalább, kiket én ismerem. Özv. Kattenstädt biróné s győző anyja.«

»Hogyan? Az az egyszerű öltözött asszony anyja ennek a paradicsom-madárnak? Azt hallottam fősvény.«

»A világ így itél. Ő takarékoskodik, fia pedig telt marokkal szórja a pénzt. Különbem nem első eset a világon, kivált vakon szerető anyáknál,« jegyzé meg Wesselhöft.

»Hát az ifjú hölgyet hogy hívják?«

»Bodung Adél baronesse, az öreg asszony unokahuga együtt laknak.«

»Együtt laknak? És a gyönyörű cousine mellől az amerikai lány után fut Katterstadte.«

(Folyt köv.)

TAVIRATOK.

Kreith ereklyemuzeuma.

Budapest, febr. 4. (Saj. tud. táv.) Kreith Béla gróf ereklyemuzeumát kormány ma 30,000 frtért megvette. A muzeum 100,000 frtot ér.

A külön vámterület.

Székesfehérvár, febr. 4. (Saj. tud. táv.) Fejérmegye mai közgyűlésén Fiáth főispán nagy vereséget szenvedett, Meszlényi Lajos orsz. képviselő indítványára a közgyűlés a külön vámterület mellett határozott.

Pulszky Károly ügye.

Budapest, febr. 4. (Saj. tud. táv.) Pulszky Károlyt ma átszállították a Lipót-mezei tébolydába, ahova külön belügyminiszteri engedéllyel vitték. Betegségét a képviselőház folyósóján igen élénken beszélték az ügyet. Azt hiszik, hogy a Miklós-ügy rendítette meg annyira, hogy beleőrült. Vlasics miniszter izgatottan vizsgálatott indított, amelynek folyamán nagy rendtelenségek nyomára jöttek, pedig alig fél éve, hogy irodájában elszámolás volt. Vlasics rendkívül izgatott. Egy félhivatalos jelentés azzat mentegeti a kormányt, hogy Pulszky legutolsó vásárlását, a 115000 frtos Rafael képet a kormány nem veszi át, de hiába, mert Pulszkyknak semmi vagyona nincs.

A kvóta felemelése.

Budapest, febr. 4. (Saját tud. táv.) A miniszterek értekezletén az osztrák miniszterek a kvóta felemelését sürgették.

A magyar miniszterek ebbe nem akartak beleegyezni. Mivel a tárgyalások előreláthatólag sokáig elhúzódnak, a kiegyezést egyelőre csak egy évre szándékoznak megújítani.

A bolgár fejedelem lemondása.

Bécs, február 4. (Saját tud. távirata.)

A féléhivatalos »Fremdenblatt« értesülése szerint Ferdinánd bolgár fejedelem Boris herceg áttérése miatt lemond a trónjáról. Szófiában az utcákon pamfleteket szórnak el Ferdinánd ellen.

Szófia, feb. 4. (Saj. tud. táv.) A fejedelem elharárolta, hogy ha férjét a pápa egyházi átokkal sújtja, akkor kolostorba vonul. Ferdinánd manifesztuma ma jelent meg Boris herceg áttérése ügyében.

Közgazdaság.

A selyemtermelésről.

Az ember felnő. A mindennapi életszükséglet egyfelől; társadalmi eszmék, kívánalmak másfelől, veszik igénybe gondolatát.

Minden ügynek meg volt, meg van és meg lesz a maga barátja, tehát a »saját ügye«, ergó: a saját embere is.

En is úgy vagyok, más is úgy van vele, hogy ha egy kedvenc eszmét felőlel: annak ügyét pillanatra sem ojtja el, hanem törekszik összeegyeztetni szeretett ügyével a társadalmi kapcsolatokat; a haladást; a jövőt, az embereket; a reményt, s mindent a mi a fogható és elvont fogalmak kettős honába esik.

Alig egy éve hogy a selyemtenyésztéssel újra foglalkozom. Alig egy negyed éve, hogy egy tisztább látókör lépett minden eddigi tudásom elé.

A társadalom segítő keze, csodásan jött támogatásomra. Beszéltek el régi eseményeket a mikor a László malom háta mögött nagy eperes-kert volt, s Biharmegye minden jóra valóbb községében épültek-bogárházak.

Egy csomag gubót kaptam 1847-ből.

Érdekes kis adomát, Faliczky Victor ur gyermekkorából, a ki meggyeszte nagyra tudta nevelni azt a néhány selyem hernyót, a mit gondozott.

Egyszer azt a tanácsot adta a nagyon fiatal gazdának egy »öreg vármegyei«, hogy »még nagyobbra nő az a hernyó, ha rá néz a rucza!«

Kitenni az udvarra a selyemhernyót. Arrafelé terelni egy csapat ruczát, nem volt nagy dolog!

A ruczák azonban, nemcsak szemek közé néztek a selyemhernyóknak, hanem irtozatos mohósággal falták fel az egész tömeget. — Azóta lohadt meg Biharmegyében a selyemtermelési kedv. Ily adatok mellett könyveket is kaptam — buzditásul!

Az első könyv egy francia nemes történetét mondja el, a ki egész vagyonát a selyem termelésre áldozta. Belebukott a kísérletezésbe, s utóljára, — szegényházban halt meg.

A második könyv, 1802-ben Pesten németezim alatt adatott ki Blaskovits József ur irtaskülönösen a Szederjefa neveléséről igen tanulságos dolgokat tartalmaz.

A harmadik könyv Budán 1823-ban, a királyi univérsitásnak betűivel nyomtatott. Irtá: Mitterpacher Lajos apát ur.

»A falusi oskoláknak számokra« írott könyvecske, az eperfa maggyűjtés, csiráztatás, nevelés, levélszedés után, tárgyalja az egészséges és a beteg petéket; a hernyók fejlődésére szükséges kívánalmakat.

Tanácsokat ad, a levegő tisztán tartására; annak 17 garáditonyi (Reaumure) felmérésére, s bizony nem mond olyat, melynek ellentmondana a legujabb tapasztalat.

A negyedik könyv Nagyvárad ter-

mék. Irtá. Czambert János kinek sok szép ezime után ez van írva, hogy »gróf Frimont nevelője« 1836-ban, Budán, Gyurián és Bagó betűkkel nyomtatott ki a kicsike füzetet.

Sokat utazott, sokat olvasott ember, igazán népies modorban mondja el, hogy China és India a selyem őshazája, hol a természet eperfa erdőket növel, melyeken a selyembogarak ezrei és ezrei, számlálhatatlan mennyiségben legelnek.

A kínaiak voltak az elsők, a kik az erdőben tenyésző emez állatokat, saját hasznukra fordították. Eleinte azt hitték, hogy a gubók nem állati készítmények, hanem a fák sajtáságos termései.

Krisztus urunk születése előtt 2700 esztendővel Hoangti kínai császárné a szelid házi állatok közé sorozta a selyembogarat.

Száz évig tenyészítették így, míg az irás szárnyára vette, hogy Kr. születése előtt, 2600 esztendővel Selingh császárné kezdte a fonalakat szövötni, viselni.

Említést tesz a könyv, P am filiáról ki Salamon idejében, álmélkodásra méltó ügyességgel, fonta és szötte meg a fákról szedett selymet.

»Keresztény számolásunk második századjának elején, oly drága volt a távolföldi napkeleti selyem, hogy Adrián császár megtagadta önön hitvesétől, egy selyem ruhának megszerzését, mert olyan súlyu aranyat kellett a ruháért adni, a milyen nehéz volt a ruha«

Pausaniás volt az első, a ki nyíltan tanította, hogy a selyem nem fatermék, hanem bogarak fonalja, hernyók műve.

Majdnem ezer négyszáz esztendeje, hogy a selyembogarak magva (tojása) Chinából Európába áthozott.

Krisztus születése után 525 esztendővel, Procop és Lonaras görög írók szerint, Justinian császárnak ígérte meg két persaszerezetes, hogy ők kihozzák a selyem magvát Chinából.

Ki is hozták botba rejtve, s miután a vele bánásmódot is elsajátították: Justinian a két szerzetest (nevök nincs említve) bizta meg a tenyészéssel.

A görögök hatszáz éven át tudták titokban tartani azt, a mit a kínaiak oly féltékenyen őriztek.

1130-ban Rogér Szicília királya vitte el Görögországból a titkot, kitől azután az egész Olaszországban anyira elterjedt, hogy 1327-beu a verónai herceg, a római császár koronázási ünnepélyére, 500 selyembe öltözött testőrrel jelent meg, a mi annál nagyobb feltűnést keltett mert azon időben minden két lat selyem egy aranyba került.

Olaszországból a Spanyolokhoz s innen Franciaországba ment a selyemtermelés — Büsching szerint Németországba ezelőtt száz évvel hozatott be.

Hazánkba — nevezett író szerint — II. József császár atyai gondoskodása hozta be a selyemtenyésztést. Elrendelte az eperfák tenyészését, raktárak felállítását; jutalmakat tűzött ki. — A böcs fejedelem halála után azonban minden intézkedés összeesett.

Egyes művek arról tesznek említést, hogy a selyemtermelést Mária Terézia királynő 1770-ben honosította meg Magyarországon, s eme kor tapasztalatain okulva, rendelte el II. József császár 1786-ban az eperfák tenyészését.

A későbbi időkben József nádor, még később Széchényi István, Kossuth Lajos, Deák Ferencz, Bezeredy László voltak, a kik példadással, tanítással akarták a népet rávenni, hogy a gazdálkodás emez ágát honosítsák meg.

Midőn az ország négy ötödrészét eperfaerdők borították, s Biharmegye majdnem minden községében ugynevezett »bogár ház«-ak épültek, selyemfonó műhelyek állítottak, jött az 1848, mely a selyemtermelést a munkakörből kiszorította, azután jött a selyembogárra olyan Európaszerte dúló járvány, mely a rovarokat épen úgy pusztította ki, a miként elpusztult a phylloxera nyomán a szőlőtöke.

Bezeredy Pál Baranya megyei nagybirtokos, vette újra kezébe Magyarország selyemtermelésének ujjaferemtését.

Tizenöt éves csak az a történet, mely arra tanít, hogy a világpiacznak, a Magyar földön nőt eperfán táplálkozó selyembogár, adja a legjobb selymet.

China, Japán, India, Perzsia sok selymet ad. — Olaszország szintén nagymennyiséget termel. De miként a Ciprusi bor, nem mérkőzhetett Tokaj borával: ezenképen az olasz selyem sem álta meg a versenyt, Magyarország legjobb termékeivel.

És a mi fő, nem is kíván nagy erőt, meg nagy áldozatot a selyemtermelés! — Előregedett népnek óhajt munkát adni; alkalmat nyújt uri tevékenység eszközzésére; kedves foglalkozást nyújt annak az ifjuságnak, melyet ha el nem foglalunk, szórakozást keres, talál a hogy tud. *Rátkay József.*

Sertésszállítás. A földmivelésügyi miniszter f. évi január hó 14-én kiadott rendeletével kapcsolatosan, tudomásul vétel és közzététel végett értesíti a vármegyét, hogy Kőbányáról, a sertésvészől nem fertőzött szállásokból származó, a száj- és köröm-fájásból ott kigyógyult, vagy ezen betegségen már előbb átesett teljesen egészséges sertéseknek a belföldi szabad forgalomba való elszállítását megengedi.

Sertésvész. A pécsi püspökség mohácsi Margit-szigeten levő birtokán kiütött a sertésvész. A több ezer darabból álló tiszta kisenői fajú sertésállományból már is 20—30 darab hullik el naponta. Az eddig teljesen vészmentes területre az ujévi cselédváltoztatáskor hurczolták be a vést.

Müborgyártók. Bortermelő hegyeink nagy része még most is kopasz. A hol be is vannak már ültetve, a hol a nép reménye az egykor dus áldást hozó földbe berakosgatta az idegen szőlővesszőket, ki tudja lesz-e valaha annyi és olyan termés, mint volt azelőtt!? Ilyen körülmények között visszagondolva a multa, kétszeres borzalommal nézzük az ősök tetteit, azon eljárásukat, melylyel a müborgyártókat büntették. Valamelyik szaklap legközelebbi száma említi ugyan is egy ilyen esetet. 1706-ban Ehrni Jakab nevezetű pinczér könyvet irt a borkészítésről; és elméleti tanulmányait gyakorlatilag is érvényesítette, nagy mennyiségű mübort készített. Szörnyű módon lakolt tettéért. Nagy mennyiségű bor készletét a hóhér nyilvánosan kiöntötte a horodkából, könyvét elégették, őt magát pedig elretentésképpen a piacon lefejezték. Vajjon borkereskedőink közül hányan jutnának most erre a sorsra hogyha azokat, a kiknek hamisított boruk van mind hasonlóképpen büntetnék.

Terménytőzsde.

— Távirati jelentés. —

Budapest, február 4.

Buza tavaszra, bácskai	7.23
» tavaszra, északi	7.24
» szeptember-októberre bácskai	7.04
» szept.-okt.-re északi	7.06
Rozs tavaszra, bácskai	6.54
Rozs tavaszra, északi	6.56
Tengeri június-júliusra, bácskai	4.39
» jun.-jul.-ra, északi	4.40
Repce augusztus-szeptemberre, bácskai	10.65
» aug.-szept.-re, északi	10.70

Bécs, február 4.

Buza tiszai	7.55—7.85
» bányási	7.30—7.70
» bácskai	7.35—7.70
» szokványúru őszre	7.46—7.48
» szokványúru tavaszra	6.20—6.15
Rozs tiszavidéki	6.30—6.22
» szokványúru őszre	6.44—6.36
» szokványúru tavaszra	6.68—6.70
Tengeri magyar	4.55—4.65
Zab, magyar kereskedelmi	6.45—6.55

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. február 4-én.

Magyar aranyjáradék 4%	122.50
Magyar koronajáradék	99.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	125.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	102.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.50

Italmérségi jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.—
Magyar nyereségi sorsjegy-kölcson	153.50
Tiszszabályozási és szegedi sorsjegy kölcson	142.—
Osztrák járadék papirban	100.75
Osztrák járadék ezüstben	101.—
Osztrák járadék aranyban	122.25
Osztrák korona járadék	100.75
1860. osztrák államsorsjegyek	—
Osztrák magyar bankrészvény	1020.—
Magyar hitelbank részvény	430.—
Osztrák hitelintézeti részvény	380.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény	371.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	950.—
Német birodalmi márka	59.36
London vista	121.25
Páris vista	48.05
20 márkás arany	11.84

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Eladó

II. és III. osztályu

tégla

a fáczánosban.

Közelebbet az

urad. ispánságnál
(püspökségi major.)

28 1-8

Meghívó.

A Biharmegyei Takarékpénztár Nagyváradon
XXIV. évi

rendes közgyűlését

1896. évi február hó 8-ik napján d. u.
3 órakor

az intézet saját üzlethelyiségében Kossuth Lajos utca 19—20. sz. a. tartja meg, amelyre a t. cz. részvényesek ezennel meghivatnak. *)

Tárgysorozat:

1) Az igazgatóság évi jelentésének tárgyalása. a legközelebb lefolyt évi számadások és mérleg felett, a felügyelő bizottság jelentése alapján határozat hozatala, az osztalék megállapítása és felmentvény megadása iránti intézkedés.

2) Az alapszabályok 61. és 77. §-ainak módosítása.

3) A felügyelő bizottságnak (5 rendes és 1 póttagnak) egy évre való megválasztása és a választmányának az alapszabályok 72. §-a értelmében leendő kiegészítése.

Miről a t. cz. részvényesek azzal értesítettek, hogy az évi mérleg a felügyelő bizottságnak arra vonatkozó jelentése kapcsán, a takarékpénztár üzlethelyiségében a részvényesek által manaptól kezdve megtekinthető, és kívánatra nekik nyomtatott példányban kiadatik.

Nagyvárad, 1896. január hó 28-án.

A Biharmegyei Takarékpénztár
igazgatósága.

*) Az alapszabályok 46. §-a alapján »Minden részvényes ki a közgyűlésen részt akar venni, tartozik 3 nappal a közgyűlést megelőzőleg részvényeit a társaság pénztáránál, vagy Budapesten. A Pesti magyar kereskedelmi banknál V. Dorottya utca 1. sz. a. letenni, hol az öt illető szavazat számát előtűntető és belépti jegyül is szolgáló térítvénynyel látatik el. Ugyan ez áll a meghatalmazottakra nézve.«

27 2-3.

SZENT-LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

részvénytársaság

Papir- és irodaszerek raktára.

Van szerencsénk a nagyérdemű község becses figyelmébe ajánlani **könyvnyomdánk és papir- és irodaszerektárunkat**, ahol jutányos árban a következőket lehet beszerezni:

Különféle irodapapírt

1000 iva 2.50, 3.— 5.— 8.— forintig és feljebb.

Jó tentát (Antracon, király- és universal)

6, 10, 30, 60 kr s f. ljebb.

Író tollakat acél és alluminium

90 krtól 1 f. 50 krtig.

(Kuhn- és Somerville-féle gyártmány.)

Különféle

Tollszárazakat

Kitűnő gyártmányu színes és fekete

Czeruzákat

(Faber és Hardtmuth-féle)

Törp-gummi.

(Koczka- és fában.)

Spanyolviaszt

(bel- és külföldi gyártmány.)

Finom kék porzó.

Sorvezetők.

Levélpapírok mappában és dobozokban

15 krtól 2 f. rtig s feljebb.

Levélbortítékok

mindenféle alakban.

Íráspapírok

Iskolák és építések részére szükséges

Rajzpapírok

Oldott gummi és Stambilla festékek.

Csomagoló papírok.

Irkák, gyakorlat- és rajztékák.

Rajzszeg, Rajztömb.

Szürke és színes

Zsinegek.

Különféle alakú

Vonalzó.

Azonkívül sok más egyéb itt fel nem sorolt irodai és iskolai szereket.

Árjegyzékkel és mintákkal szívesen szolgálunk.

Vidéki megrendeléseket gyorsan, pontosan és bérmentve eszközöl az üzletvezetéség, hova a megrendelések is küldendők.

„Tiszántul” részere hirdetések jutányosan felvételnek.